

Meldcode

*Protocol Meldcode met afwegingskader:
hoe door INOS-medewerkers om te gaan met signalen van
huiselijk geweld en kindermishandeling*

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding.....	3
Definities	3
Aanpak binnen INOS	4
Inkadering van deze Meldcode	4
De Meldcode	5
Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?	5
Situaties van onveiligheid.....	5
Stappenplan bij signalen huiselijk geweld en kindermishandeling	7
Omschrijving van de stappen	9
Stap 1: In kaart brengen van de signalen.....	9
Stap 2: Collegiale consultatie	9
Stap 3: Gesprek met de ouder(s), verzorger(s) en /of de leerling.....	10
Stap 4: Wegen van de aard en de ernst van het huiselijk geweld en/of de kindermishandeling	10
Stap 5: Beslissen over het doen van een melding bij Veilig Thuis en inzetten van noodzakelijke hulp.....	12
Stap 6: Volgen en afsluiten	13
Bijlagen	14
Bijlage 1: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	14
Bijlage 2: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar	17
Bijlage 3: Signaleringslijst Kindermishandeling 12-18 jaar	19
Bijlage 4: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen.....	21
De belangrijkste uitgangspunten voor partnerschap.....	21
Een paar voorbeelden	24
Doel en taak gesprek met kind en ouders	24
Inhoudelijke voorbereiding	25
Bijlage 5: Achtergrondinformatie over de rol van de leerling in gesprekken (leeftijdsinvloed).....	28
Bijlage 6: Achtergrondinformatie over Veilig Thuis.....	29
Bijlage 7: Hoe beoordeel ik lichamelijk letsel?.....	31

Inleiding

Ik ben, omdat wij zijn!

Wij geloven dat wij allen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Op onze scholen geven wij vorm en inhoud aan dit motto. Wij helpen leerlingen hun talenten te ontdekken. Wij begeleiden hen in hun groei tot zelfbewuste en verantwoordelijke mensen. Onze inzet is dat kinderen in een steeds veranderende wereld blijven leren, verschillen accepteren en respectvol samenleven.

Op de scholen van INOS zie je de diversiteit van de samenleving terug, we zijn daarmee een goede afspiegeling van onze maatschappij en daar zijn wij trots op. Dit betekent echter ook dat er in toenemende mate meer aandacht en begeleiding nodig is voor complexe vraagstukken die voortkomen uit deze diversiteit.

Kinderen krijgen soms te maken met huiselijk geweld of kindermishandeling. Om sneller en beter in te grijpen bij vermoedens van kindermishandeling zijn scholen sinds 2013 wettelijk verplicht om een Meldcode te hanteren. Het behoort tot de verantwoordelijkheid van de medewerkers van INOS dat zij in contacten met kinderen en hun ouders/verzorgers alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen. Deze meldcode is bedoeld ter ondersteuning, zodat vastgelegd wordt welke stappen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en welke ondersteuning daarbij voor handen is.

Definities

Huiselijk geweld: is geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Dat kunnen zijn: partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden.

De term 'huiselijk geweld' verwijst naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Er is meestal sprake van een machtsverschil. Het slachtoffer is afhankelijk van de dader. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele en psychische vormen van geweld.

Bron: rijksoverheid.nl

Onder **kindermishandeling** wordt verstaan: Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

De definitie laat zien dat het naast lichamelijke mishandeling ook gaat om psychische mishandeling en seksueel geweld. Naast actieve mishandeling gaat het ook om verwaarlozing. In gezinnen waarin één of meer kinderen worden mishandeld, komen vaak verschillende vormen van mishandeling tegelijk voor. Bij elke vorm van kindermishandeling varieert de ernst van licht tot zeer zwaar. De duur en frequentie van het geweld bepalen mede de ernst van de mishandeling. Hoe zwaarder het geweld, hoe langer het duurt en

hoe vaker het voorkomt, des te ernstiger is de kindermishandeling. Stress als gevolg van problemen bij de ouders, het kind, het gezin of in de omgeving kan een rol spelen bij het ontstaan van een situatie waarin kindermishandeling zich voordoet.

Bron: NJI.nl

Aanpak binnen INOS

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van deze meldcode te zetten, draagt INOS er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en aan ouders bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van deze meldcode en het steeds up to date houden van die informatie door de Regisseur jeugd, gezin en veiligheid van INOS Femke Schouten (femke.schouten@inos.nl).
- binnen schoolteams aandacht zal worden besteed aan deze meldcode waarbij melding zal worden gemaakt van de deskundigen die beschikbaar zijn om medewerkers te ondersteunen in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en in het zetten van de stappen van de meldcode
- de schoolvertrouwenspersonen en IB-ers zodanig geschoold en getraind zullen worden zodat zij in staat zijn collega's te ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van deze code
- binnen het netwerk van schoolvertrouwenspersonen de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren

Voor medewerkers die uit naam van hun functie deze meldcode toepassen, zal eventuele noodzakelijke ondersteuning (juridisch en niet-juridisch van aard) door INOS worden gefaciliteerd door de Regisseur jeugd, gezin en veiligheid van INOS Femke Schouten en de bestuurssecretaris Anita van der Aa (anita.vanderaa@inos.nl).

Inkadering van deze Meldcode

Bij het opstellen van dit protocol is rekening gehouden met de geldende richtlijnen rondom privacybescherming zoals die zijn vastgelegd in de INOS-gedragscode, het INOS-Privacy protocol, de Wet Bescherming Persoonsgegevens, de AVG, de Wet op het Primair Onderwijs en de Wet op de Expertisecentra. Daarbij is gebruik gemaakt van het landelijke basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling¹.

Deze meldcode is in oktober 2011 voor het eerst vastgesteld. Recente wijzigingen in Wet- en Regelgeving waren aanleiding tot lichte bijstelling van de meldcode per 1 augustus 2013. Per 1 januari 2019 is de meldcode opnieuw veranderd. Het is een professionele norm om melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid. De 5 stappen uit de meldcode blijven bestaan, maar stap 4 en 5 zijn aangepast. Om die reden is deze meldcode in juni 2020 opnieuw geactualiseerd.

¹ Zie: www.meldcode.nl.

De Meldcode

De Meldcode is gebaseerd op drie pijlers: Meldnormen, Situaties van Onveiligheid en de Afwegingsvragen.

Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten moeten een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In alle gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle andere gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht altijd moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing)

Acute onveiligheid

Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we disclosure oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure voor deze beroepspraktijk zijn te vinden in bijlage 1.

Afwegingsvragen

Het afwegingskader (toe te passen in stap 4), bevat de vijf afwegingsvragen waarmee beroepskrachten bij de twee beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

Bron: Augeo.nl

Stappenplan bij signalen huiselijk geweld en kindermishandeling

Afweging I:
Is melden
noodzakelijk?

Afweging II:
Is hulpverlening (ook)
mogelijk?

Ter aanvulling:

1. Handel nooit alleen! Blijf steeds in contact met deskundige collega's om je heen: IB-er, CSV/IVP, regisseur jeugd, gezin en veiligheid, directeur.
2. Blijf in contact met de ouder(s). Hoe beter het contact, hoe lager de drempel voor gesprek.
3. Leg elke stap uit dit protocol, schriftelijk vast. Daarbij zijn feitelijke gegevens van groot belang naast de gebruikte argumenten om een bepaalde keuze te maken.

Deze meldcode heeft betrekking op geweld of mishandeling van een kind in de privésfeer. Bij het waarnemen van òf een redelijk vermoeden van (seksueel) misbruik òf geweld dat wordt verricht door een INOS-medewerker naar leerlingen, geldt een meldplicht bij de directeur of het College van Bestuur. Het bevoegd gezag overlegt vervolgens met de vertrouwensinspecteur en heeft daarna bij een redelijk vermoeden van een zedenmisdrijf de verplichting om hiervan aangifte te doen.

Omschrijving van de stappen

Voorafgaand aan het stappenplan geldt het algemene advies dat zorgen en signalen steeds met ouders besproken dienen te worden. Hoe langer wordt gewacht met het gesprek met ouders, hoe hoger de drempel om het gesprek aan te gaan.

Stap 1: In kaart brengen van de signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast in Parnassys. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van het signalerings-instrument uit bijlage 2, of 3 van deze meldcode, of gebruik een ander signaleringsinstrument indien dat op school voor handen is.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een collega, meld de signalen dan bij de directeur, of bij de bestuurssecretaris van het College van Bestuur. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Als er signalen zijn van seksueel misbruik, of seksuele intimidatie van een leerling door een collega is er sprake van een wettelijke meldplicht voor medewerkers van INOS en een aangifteplicht voor het bevoegd gezag. Deze aangifte wordt gedaan door de bestuurssecretaris.

Stap 2: Collegiale consultatie

Bespreek de signalen altijd met de regisseur Jeugd, Gezin en Veiligheid van INOS. Indien deze niet beschikbaar is, bespreek de signalen dan met de interne vertrouwenspersoon (IVP), de intern begeleider (IB-er) en/of de coördinator sociale veiligheid (CSV). Vraag bij twijfel altijd advies aan Veilig Thuis of een deskundige op het gebied van letselduiding. (Lees ter aanvulling bijlage 6 en 7 van deze meldcode.) Leg ook deze contacten vast in Parnassys door het maken van aantekeningen.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s), verzorger(s) en /of de leerling

Bespreek de signalen met de ouders en/of de leerling. Spreek van tevoren af wie dit gesprek gaat voeren, dit kan per casus verschillen zijn. De directeur, de IB-er, de IVP, CSV en/of de leerkracht zelf.

Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van dit gesprek, raadpleeg dan de regisseur jeugd, gezin en veiligheid van INOS en/of Veilig Thuis. Ook bijlage 4 van deze meldcode kan als ondersteuning dienen.

Gespreksagenda:

1. leg het doel uit van het gesprek;
2. beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. nodig uit om een reactie hierop te geven;
4. kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.

Ook dit gesprek dient schriftelijk te worden vastgelegd in Parnassys. Het doen van een melding ZONDER dat de signalen zijn besproken met de ouders en/of de leerling, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders/leerling door dit gesprek het contact met u zullen verbreken en dat de leerling daardoor niet voldoende meer kan worden beschermd tegen het mogelijke geweld.

Stap 4: Wegen van de aard en de ernst van het huiselijk geweld en/of de kindermishandeling

(doorloop de 5 vragen vanuit het afwegingskader)

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de leerling/ouder(s)/verzorger(s) met behulp van onderstaand afwegingskader het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Deze afweging dient multidisciplinair te worden opgesteld en altijd te worden besproken met de regisseur Jeugd, gezin en Veiligheid van INOS.

Leg vast in ParnasSys hoe en met wie deze risico taxatie en/of de beoordeling van de veiligheidssituatie wordt uitgevoerd.

- Bij twijfel in deze stap **altijd** contact opnemen met Veilig Thuis, zij zullen samen met jou de afwegingsvragen doornemen.
- Leg vast wie, indien er aan de hand van de afwegingsvragen besloten is om naar stap 5 te gaan, de melding bij Veilig Thuis doet. Binnen INOS spreken we af dat een melding bij Veilig Thuis in principe altijd gedaan wordt door de directeur van de school.

- Beschrijf tenslotte hoe, indien er aan de hand van de afwegingsvragen besloten is om naar stap 5 te gaan, het gesprek met de betrokkenen voorbereid en gevoerd gaat worden. Vermeld hier dan ook dat er een registratie bij Veilig Thuis zal plaatsvinden.

1. Vermoeden wegen

Heb ik op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?

NEE: Op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: Afsluiten en vastleggen in dossier

JA: Ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag) op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid?

NEE: Ga verder met afweging 3

JA of twijfel: Direct melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 t/m 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.

2

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren om de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling af te wenden?

NEE: Melden bij Veilig Thuis (VT neemt binnen 5 werkdagen een besluit en koppelt dit terug naar de melder)

4. Aanvaarden hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

NEE: Melden bij Veilig Thuis

JA: Hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager/regiehouder. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager /regiehouder heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van alle betrokkenen?

NEE: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis

JA: Hulp voortzetten en/of afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

¹ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijn ondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker,)

² Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.

³ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

Stap 5: Beslissen over het doen van een melding bij Veilig Thuis en inzetten van noodzakelijke hulp

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen:

I. het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en,

II. vervolgens het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp (ook) mogelijk is.

Ook deze stap is afgestemd met de regisseur Jeugd, Gezin en Veiligheid van INOS en bij voorkeur het resultaat van een multidisciplinaire afweging.

Daarbij dienen concrete afspraken gemaakt te worden over wie welke actie onderneemt. De eindverantwoordelijkheid voor deze keuze ligt bij de directeur van de school. Desgewenst kan de melding ook worden gedaan vanuit INOS zodat de school makkelijker in gesprek kan blijven met betreffende ouders.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon van de school vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van de vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouder(s)/verzorger(s)) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden.

OPTIE I: MELDEN BIJ VT EN BESPREKEN MET DE OUDERS/LEERLING:

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij Veilig Thuis;
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen;

Bespreek uw melding vooraf met de ouder(s) en/of de leerling (vanaf 12 jaar). Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van dit gesprek, raadpleeg dan de Regisseur jeugd, gezin en veiligheid van INOS en/of Veilig Thuis.

Gespreksagenda:

1. leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. vraag uitdrukkelijk om een reactie;
3. in geval van bezwaren, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezin te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezin door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezin de doorslag moet geven.

Van het informeren van ouder(s) en/of de leerling over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders/leerling daardoor het contact met u zullen verbreken.

Leg alle ondernomen acties, afwegingen, gevolgen en vervolgstappen schriftelijk vast in Parnassys.

OPTIE II: ZELF HULP ORGANISEREN EN DE EFFECTEN VOLGEN:

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4 en in overleg met de regisseur Jeugd, Gezin en Veiligheid van INOS, dat u zelf de leerling en het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp (daarbij is indien nodig/gewenst de betrokkenheid van het zorgteam/zorg adviessteam of CJG mogelijk);
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Stap 6: Volgen en afsluiten

Een melding is geen eindpunt. De leerling blijft immers onderwijs volgen. In stap 4 en/of 5 is afgesproken wie de zorg coördineert en welke hulp/actie er wordt ondernomen. Voor een goede voortgang en behoud van de relatie tussen ouder(s), leerling en school is nazorg geboden. Deze nazorg vindt plaats in nauwe (interdisciplinaire) afstemming met het zorgteam, CJG of de regisseur van de gemeente.

Tenslotte wordt de aanpak geëvalueerd met alle betrokkenen.

Bijlagen

Bijlage 1: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld. Deze voorbeelden zijn gericht op de praktijk van het onderwijs, bijvoorbeeld: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en leerplicht.

Acute Onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">• Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.• (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.• Poging tot verwurging.• Wapengebruik.• Geweld tijdens de zwangerschap.• (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.• Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).• Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.• Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.• Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.

	<ul style="list-style-type: none"> • Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene. • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken. • Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.
--	--

Structurele Onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-) partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Bron voorbeeldprotocol "Onderwijs", versie 1.5, ontwikkeld door de LVAK, 2018

Bijlage 2: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar

Slachtoffer

- Misdraagt zich (diefstal, brandstichting, vandalisme)
- Gebruikt alcohol en/of drugs
- Heeft regelmatig buikpijn, hoofdpijn of last van flauwvallen
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd, is niet zindelijk op de leeftijd dat het hoort of heeft een terugval in gedrag
- Laat afwijkend spel zien
- Neemt geen vriendjes mee naar huis
- Blijft rondhangen na schooltijd en / of is heel vroeg op school, komt regelmatig te laat
- Presteert op school onder het eigen kunnen of er is een plotselinge terugval in prestaties
- Gedraagt zich overdreven aangepast en afhankelijk of rebelleert
- Is wantrouwend, houdt afstand of maakt geen oogcontact
- Is agressief richting zichzelf, anderen en/of omgeving
- Is bang om alleen te zijn of heeft angst voor bepaalde mensen of plekken
- Vertoont plotselinge gedragsverandering in contact met ouders/verzorgers
- Heeft angst voor lichamelijk contact of is juist overdreven gericht op lichamelijk contact
- Heeft een negatief beeld van zichzelf en de omgeving
- Gedraagt zich passief en apathisch of juist heel druk
- Heeft een vertraagde ontwikkeling of stoornissen (spraak, motoriek, groeiachterstand)
- Vertoont angst voor lichamelijk onderzoek
- Is vaak ziek of ziektes herstellen slecht
- Heeft ongezonde eet- en slaapgewoonten (opvallend vermageren of aankomen, oververmoeid)
- Is verwaarloosd (hongerig, slecht gebit, vieze, niet passende kleding)
- Heeft verwondingen en/of oude littekens (blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, onverklaarbare verwondingen op vreemde plekken)

Specifiek voor seksueel misbruik

- Heeft angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- Heeft pijn, verwondingen, infecties aan de geslachtsorganen
- Vertoont niet bij de leeftijd passend seksueel gedrag of kennis
- Weigert om over een 'geheimpje' te praten dat het met een andere volwassene heeft

Pleger

- Weigert benodigde medische of geestelijk hulp voor het kind
- Vertoont negatief / dwingend gedrag t.o.v. het kind
- Vermijdt verantwoordelijkheid te nemen voor eigen gedrag en/of beschuldigt het kind
- Heeft een laag gevoel van eigenwaarde, negatief zelfbeeld
- Ziet geweld als een middel om problemen op te lossen
- Gaat steeds naar andere artsen, ziekenhuizen (shopping)

- Volgt adviezen van school of andere instanties niet op
- Verhuist regelmatig, of is regelmatig verhuisd
- Mijdt contact met leerkrachten op school
- Wordt ondersteund door veel hulpverlening binnen het gezin
- Meldt zichzelf of gezinsleden vaak ziek
- Is onzorgvuldig in het nakomen van afspraken
- Heeft relatieproblemen
- Leeft in een sociaal isolement / gesloten gezin
- Houdt het kind vaak thuis
- Stelt zich overbeschermend op
- Scheldt het kind uit en/of troost het kind niet
- Geeft aan het kind niet aan te kunnen en/of maakt overmatig gebruik van "zoethoudertjes"
- Uit veel klachten over het gedrag van het kind
- Heeft verwachtingen die niet bij de leeftijd van het kind horen
- Gedraagt zich onverschillig t.o.v. welzijn van het kind
- Geeft vage verklaringen voor verwondingen/verwaarlozing

Bron: signalenkaart.nl

Bijlage 3: Signaleringslijst Kindermishandeling 12-18 jaar

Slachtoffer

- Misdraagt zich (diefstal, brandstichting, vandalisme)
- Gebruikt alcohol en/of drugs of heeft schulden
- Heeft justitiële contacten
- Is gefixeerd op masturbatie
- Heeft regelmatig buikpijn, hoofdpijn of last van flauwvallen
- Kan zich slecht concentreren
- Heeft moeite met autoriteit
- Komt regelmatig te laat of school of verzuimt bovengemiddeld
- Blijft rondhangen na schooltijd en / of is heel vroeg op school
- Presteert onder het eigen kunnen (school, werk)
- Gedraagt zich afhankelijk en/of aangepast of rebelleert
- Vertoont angst voor lichamelijk onderzoek of medische hulp
- Is wantrouwend, houdt afstand, maakt geen oogcontact of heeft oppervlakkige contacten
- Is agressief richting zichzelf, anderen en omgeving
- Heeft angst voor lichamelijk contact of is juist overdreven gericht op lichamelijk contact
- Heeft een negatief beeld van zichzelf en de wereld
- Is in zichzelf gekeerd/leeft in een fantasiewereld
- Is vaak ziek of ziektes herstellen slecht
- Heeft ongezonde eet- en slaapgewoonten (opvallend vermageren of aankomen, oververmoeid)
- Geeft vage verklaringen voor of verbergt verwondingen/verwaarlozing
- Is verwaarloosd (vaak ziek, slecht gebit, gebrek aan ouderlijk toezicht, vieze kleding, of zonder ontbijt / lunch naar school)
- Heeft verwondingen en/of oude littekens (blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, onverklaarbare verwondingen op vreemde plekken)

Specifiek voor seksueel misbruik

- Beschikt plotseling over veel zakgeld
- Gebruikt extreem seksueel gekleurde taal en/of gedrag
- Heeft angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- Heeft pijn, verwondingen, infecties aan de geslachtsorganen
- Vertoont niet bij de leeftijd passend seksueel gedrag of kennis

Pleger

- Vertoont negatief / dwingend gedrag t.o.v. de jongere
- Ziet geweld als een middel om problemen op te lossen
- Volgt adviezen van school of andere instanties niet op
- Vermijdt verantwoordelijkheid te nemen voor eigen gedrag en/of beschuldigt de jongere
- Meldt zichzelf of gezinsleden vaak ziek
- Heeft een laag gevoel van eigenwaarde, negatief zelfbeeld
- Is onzorgvuldig in het nakomen van afspraken
- Heeft relatieproblemen
- Gezin verhuist regelmatig of is regelmatig verhuisd
- Gaat steeds naar andere artsen, ziekenhuizen (shopping)

- Er is veel hulpverlening binnen het gezin
- Er is sprake van sociaal isolement / gesloten gezin
- Weigert benodigde medische of geestelijk hulp voor de jongere
- Gedraagt zich onverschillig t.o.v. het welzijn van de jongere
- Mijdt contact met leerkrachten
- Geeft aan de jongere niet aan te kunnen
- Uit veel klachten over het gedrag van de jongere
- Geeft de jongere onvoldoende bewegingsvrijheid om zich te ontwikkelen
- Heeft verwachtingen die niet bij de leeftijd van de jongere horen en/of belast de jongere met volwassen zorgen of problemen

Bron: signalenkaart.nl

Bijlage 4: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen

Een gesprek voeren met ouders en jeugdigen over (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld vraagt het nodige van de professional. De houding die je daarbij aanneemt is belangrijk.

Verder moet het doel helder zijn en is een goede voorbereiding van belang. En dan gaat het natuurlijk om de gespreksvoering zelf en het stellen van de goede vragen.

In stap 3 van de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld ga je het gesprek aan met ouders en/of kind en tegelijkertijd wil je de relatie behouden. Wat kan je doen om die relatie te behouden of te versterken? Ouders en kinderen hebben vaak niet om je bemoeienis gevraagd. Dus is het aan jou te laten zien dat je te vertrouwen bent, naast hun staat, dat je voor hun van betekenis kunt zijn. Juist ook in situaties waarin mogelijk sprake is van onveiligheid.

Houding en uitgangspunten: het belang van partnerschap

Bekend is in het algemeen dat een goede relatie tussen ouders/jeugdige en hulpverlener één van de belangrijkste succesfactoren is in de hulpverlening. In Signs of Safety wordt de samenwerkingsrelatie met ouders - ook wel partnerschap genoemd - als belangrijkste voorwaarde benoemd om veiligheid voor kinderen thuis te kunnen vergroten. Signs of Safety is een methode die beoogt om via een oplossingsgerichte werkwijze samen met ouders en kinderen ervoor te zorgen dat kinderen veilig kunnen opgroeien. In Nederland wordt Signs of Safety vooral binnen Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming, gecertificeerde instellingen (voorheen afdeling Jeugdbescherming van Bureau Jeugdzorg) en jeugdhulpaanbieders gebruikt.

Signs of Safety benoemt een aantal praktische uitgangspunten die kunnen helpen om het partnerschap op te bouwen. Deze uitgangspunten gelden niet alleen voor partnerschap met ouders, maar ook met kinderen.

De belangrijkste uitgangspunten voor partnerschap

Respecteer de ouders en jeugdigen als personen die het waard zijn om mee te werken

Ouders en jeugdigen willen eerder samenwerken, als zij zich gezien en gerespecteerd voelen. Een open en eerlijke, empathische, geïnteresseerde en niet-veroordelende houding van de professional is daarvoor van belang. Het kan zijn dat je anders denkt dan de ouders of de jeugdige over of iets wel of niet goed is voor de ontwikkeling of opvoeding van het kind. Daar kan het gesprek dan over gaan. Wees je daarbij bewust van je eigen normen en waarden. Dat ouders het anders doen dan dat jij zou doen, hoeft niet te betekenen dat het slecht is wat ouders doen.

'Waarom is dit zo belangrijk voor u als ouders?' 'Wat betekent dit voor uw kind? En voor de veiligheid?'

Werk samen met de persoon, niet met de mishandeling

Gedrag van ouders dat leidt tot onveiligheid van kinderen kan niet goedgekeurd worden. Daar werken we niet aan mee. Maar dit betekent niet dat we daarmee de hele persoon afwijzen. We willen juist samenwerken met die persoon om het gedrag te kunnen veranderen. Ook als er sprake is van een culturele of levensbeschouwelijke achtergrond die anders is dan die van jou.

'Hoe kunt u ook een goede gelovige zijn, zonder dat u tegen u kind schreeuwt?' 'U heeft in huis bepaalde regels die belangrijk voor u zijn. Hoe kunt u ervoor zorgen dat uw kind die regels respecteert, zonder dat u hoeft te gaan slaan?'

Erken dat in elk gezin signalen van veiligheid aanwezig zijn

In geen enkel gezin is het altijd en overal onveilig. Focus dus niet alleen op problemen en zorgen, maar kijk vooral ook naar wat goed gaat. Ouders (en kinderen) voelen zich dan erkend in hun goede bedoelingen. Zoek naar de uitzonderingen.

Geef complimenten: benoem daarbij zowel het gedrag als het effect dat dat gedrag heeft op de ander of op de situatie. En kijk vervolgens hoe je die krachten kan gebruiken om de zorgen te verminderen.

'Wanneer gaat het wel goed thuis?' 'Wat goed dat u ook leuke dingen met uw kind doet!' 'Dus u vertelt dat uw kind minder druk is en dat u minder vaak boos op hem bent als jullie samen naar de speeltuin geweest zijn waar hij lekker heeft kunnen rondrennen. Zou u dat misschien vaker kunnen doen? Zou dat helpen?'

Stel de veiligheid en welzijn van het kind centraal

De meeste ouders willen het beste voor hun kind, dat is het gemeenschappelijke belang dat je met ouders hebt. Maar het is voor ouders soms moeilijk om te erkennen dat hun gedrag misschien niet goed is voor hun kind. Het is van belang om daar duidelijk in te zijn. 'Ik snap dat u wijn wilt drinken. Maar wie kan er dan thuis zijn om voor uw kind te zorgen als uw kind hulp nodig heeft? Want u kan het dan niet goed genoeg.' Je blijft dan in contact met de ouder, veroordeelt hem/haar niet, en je stelt de veiligheid van het kind centraal. Door alleen te zeggen 'U mag niet drinken' vergroot je de veiligheid voor het kind niet.

Zoek altijd naar de details en naar uitzonderingen

Oplossingen ontstaan altijd uit details, nooit uit algemeenheden. Maak daarom de onveiligheid/verwaarlozing zo concreet mogelijk. Knip het in kleine stukjes en ga daarover in gesprek.

'Hoe komt het dat uw kind soms geen eten mee heeft naar school?' 'Hoe vaak is dat eigenlijk?' 'Maar soms lukt het dus wel! Hoe vaak is dat? En hoe komt het dat het dan wel lukt?'

Ga na wat de ouder of jeugdige wil

Het kan thuis alleen veiliger worden als ouders ervan overtuigd zijn dat dat nodig is en zij daaraan willen meewerken. Wat willen ouders bereiken of veranderen? Het is belangrijk dat je dat weet en dat je je eigen doelen daarop af kan stemmen. Dat vergroot de succeskans.

'Wat zou u willen veranderen om het thuis beter te maken? Wat zou dat betekenen voor uw kind? Wordt het daardoor veiliger? Waar blijkt dat uit? Wat heeft u nodig om dit te gaan doen? Wie kan u erbij helpen?'

Bied keuzemogelijkheden

Het helpt als je wat te kiezen hebt. Eén keuze, opgelegd door een hulpverlener, voelt al snel als dwang. Beter is het als ouders kunnen kiezen. Gelukkig zijn er bijna altijd verschillende mogelijkheden. Laat ouders daarover nadenken.

'Hoe kunnen we ervoor zorgen dat uw kind niet alleen naar school toe gaat en alleen die gevaarlijke weg moet oversteken, als u te moe bent?' 'Wie kan u daarbij helpen?' 'Uw partner?' 'De buurvrouw?' 'Wie nog meer?'

Concentreer je op het tot stand brengen van kleine veranderingen

Een groot probleem los je niet in een keer op. Kleine stapjes zijn makkelijker te maken, en leiden vaker tot succes. En succes motiveert tot nieuwe kleine stapjes.

'Wat goed dat het gelukt is om uw kind zelf naar school te brengen, ook al voelde u zich zo moe!' 'Zullen we kijken hoe u dat misschien vaker kan gaan doen?' 'Wie zou u daarbij kunnen helpen?'

Als deze uitgangspunten in je houding en werkwijze verweven zitten, dan zal dat bijdragen tot meer partnerschap. En omgekeerd, als een gesprek moeilijk verloopt en de samenwerkingsrelatie afbrokkelt, dan kunnen deze uitgangspunten je helpen om te zien op welke punten het niet gelukt is om partnerschap te realiseren.

Een paar voorbeelden

Ouders zijn opgelucht. Ze voelen zich gehoord en ze willen iets aan de situatie doen.
Check: Wat heb je gedaan waardoor ouders zich opgelucht voelen? Bijvoorbeeld: Heb je goed geluisterd? Heb je voldoende aandacht besteed aan wat er goed gaat? Heb je complimenten gegeven? Heb je gevraagd naar waar ouders zich zelf zorgen over maken? Heb je gevraagd naar wat zij zelf willen dat er moet veranderen, en wat zij daar zelf voor ideeën over hebben? Heb je na afloop gevraagd hoe ze het gesprek vonden en waar ze tevreden over zijn?

Ouders worden boos. Ouders voelen zich niet gehoord, voelen zich aangevallen of ontkennen.

Check: Heb je echt geluisterd naar ouders? Weet je hun visie op de gezinssituatie? Voelen ouders zich door jou gerespecteerd als persoon of voelen ze zich veroordeeld? Heb je aandacht besteed aan wat er goed gaat thuis en heb je ouders daarmee gecompimenteerd? Of heb je alleen maar benoemd wat er fout gaat? Heb je ouders gevraagd wat hun zorgen zijn? Wat zij graag zouden willen veranderen?

Ouders hebben er geen vertrouwen in of doen niet wat afgesproken is.

Check: Heb je gevraagd wat ouders willen en hoe dat kan bijdragen aan verbetering van de situatie?

Heb je ouders keuzemogelijkheden aangeboden? Begrijpen ze wat je wil en waarom? Heb je nagevraagd in welke oplossing ze wel vertrouwen hebben? Heb je gevraagd of ze het ook denken te kunnen? Heb je gekeken naar kleine stapjes, waarin ouders succesvol kunnen zijn?

Voorbeelden van vragen die je kan stellen om partnerschap te vergroten
(Uit: Vraagkrachtwijzer):

'Wat vindt u prettig aan mijn manier van omgaan met u?'; 'Wat is er nodig om vertrouwen te hebben in een goede samenwerking?'; 'Mijn doel is om de veiligheid voor uw kinderen te vergroten. Wat is uw doel?'; 'Als wij goed samenwerken, wat wilt u dan dat ik daarin doe?'; 'Wat moet ik volgens u in ieder geval niet doen?'

Doel en taak gesprek met kind en ouders

Als het gaat om stap 3 in de Meldcode zullen de doelen in een gesprek met ouders en kinderen in het algemeen zijn:

- Het bespreekbaar maken van jouw zorgen naar aanleiding van signalen en vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- In een open sfeer, waarin de (vertrouwens)relatie met kind of ouders intact blijft;
- Waarin ruimte is voor het verhaal van kind of ouders zodat jij meer zicht op de situatie en hoe kind/ouders die beleven;
- Waardoor je een betere inschatting kan maken van de ernst van de situatie (Hoe veilig of onveilig is het voor een kind?);
- Waardoor je een beeld krijgt van wat er zou moeten gebeuren, volgens jou en volgens kind/ouders;
- En waarin je draagvlak moet creëren voor een vervolcontact.

Het gesprek moet dus informatie opleveren om de volgende stappen in de Meldcode te kunnen zetten, namelijk het wegen of er mogelijk sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld en beslissen of je zelf hulp kunt organiseren dan wel dat je een melding bij Veilig Thuis moet doen.

Er zitten grenzen aan je taak, want als bovenstaand de doelen zijn dan hoeft het niet je taak te zijn om:

- Te beoordelen of er nu daadwerkelijk sprake is (geweest) van kindermishandeling of huiselijk geweld. Dat is een taak van Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de politie.
- Ouders te 'beoordelen'. Bedenk dat we vaak nog te weinig weten van een gezin om te kunnen beoordelen, laat staan veroordelen. Door te (ver)oordelen lopen we het risico dat we het partnerschap met het gezin verliezen.
- Het probleem acuut op te lossen. Veel professionals ervaren een gevoel van urgentie: 'Kindermishandeling is heel erg en nu ik het eenmaal weet moet het direct stoppen'. In het geval van geconstateerde acute ernstige onveiligheid (bijv. seksueel misbruik, ernstig fysiek geweld) moet er inderdaad direct veiligheid geboden worden. Daar heb je echter de hulp van anderen bij nodig: Veilig Thuis en politie bijvoorbeeld. Handel nooit alleen in die situaties. Maar in de meeste gevallen kan je in een rustiger tempo in gesprek gaan met ouders en/of kind.

Inhoudelijke voorbereiding

Wat weet je al

Zet op een rijtje wat je al weet. Niet alleen wat de zorgen zijn, maar ook wat er goed gaat. Dat kan je zorgen relativeren. Bovendien is het kunnen benoemen van dingen die goed gaan van belang voor de relatie met ouders.

Concreet

Formuleer je zorgen zo concreet mogelijk. 'Zorgen' is niet concreet. 'Drie keer in de week geen eten mee naar school' is een stuk concreter.

Details bieden ook kansen om tot kleine veranderingen te komen.

Feiten en meningen

Houd het feitelijk. Het gaat niet zozeer om wat jij ervan vindt, maar om feiten die mogelijk schadelijk zijn voor een kind.

Wat wil je vragen?

Wees je er bewust van dat je veel niet weet. Je moet dus ook veel vragen. Bedenk welke vragen je zou kunnen stellen. Ook hier weer: vraag ook naar wat er goed gaat, waar ouders trots op zijn en wat ouders/kind zelf zouden willen veranderen.

Wat wil je bereiken?

Een onveilige opvoedingssituatie is niet met één gesprek opgelost. Stel jezelf haalbare, kleine doelen voor het gesprek.

In ieder geval moet het gesprek je helpen om een volgende stap te zetten in de Meldcode, namelijk het wegen of er mogelijk sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld en beslissen of je zelf hulp kunt organiseren dan wel dat je een melding bij Veilig Thuis moet doen. Het kan zijn dat je zelf deze beslissingen kunt maken, maar het kan ook zijn dat je hiervoor met een collega overlegt.

Praktische voorbereiding

Meestal vinden gesprekken over (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld plaats op initiatief van de professional, omdat jij je zorgen maakt. Dat betekent dat je je kan voorbereiden op dat gesprek. Het kan natuurlijk ook dat een kind of ouder het initiatief neemt. Maar ook dan heb je meestal nog wel voorbereidingstijd.

Uitnodiging

Doe een uitnodiging voor een gesprek bij voorkeur mondeling of telefonisch. Schriftelijk is afstandelijker en geeft minder partnerschap. Gebruik zo neutrale termen, vermijd termen als verwaarlozing of kindermishandeling. *Bijvoorbeeld: 'Ik wil graag met u praten over hoe het met uw kind gaat. Ik maak me (een beetje) zorgen en vraag me af of het wel goed in zijn vel zit. Ik wil graag van u horen hoe u dat ziet en of er iets is wat we samen kunnen doen voor uw kind.'*

Laat niet te veel tijd tussen de uitnodiging en de datum, bij voorkeur niet meer dan een week.

Veiligheid

Als je denkt dat er mogelijk agressie van de kant van ouders te verwachten is, is het verstandig om het gesprek samen met een collega te voeren. Van belang is ook om in het gesprek de juiste toon te vinden en te de-escaleren. Bij de start van het gesprek kan je al iets aangeven, *bijvoorbeeld: 'Vorige keer dat we in gesprek waren werd u boos omdat u zich aangevallen voelde en begon u te schreeuwen. Als dat nou gebeurt in dit gesprek door iets wat ik zeg of vraag, wat kunnen we dan doen om ervoor te zorgen dat we toch verder kunnen praten met elkaar?' Of in het gesprek: 'Ik zie dat u heel erg boos bent. Wat heeft u nodig/wat kunnen we doen om ervoor te zorgen dat we straks weer rustig verder kunnen praten?' Of 'Ik zie dat u heel veel om uw kind geeft en dat u bang bent dat er iets met uw kind gaat gebeuren wat u niet wil. Klopt dat?'. Of 'Ik merk dat u heel boos bent. Heeft u het gevoel dat ik u geen goede ouder vind?'*

Beide ouders spreken

Als er twee ouders zijn die de verantwoordelijkheid over de opvoeding dragen, vraag je ze beiden om te komen. Beide ouders zijn nodig om een opvoedsituatie te verbeteren, dus moet je ze allebei uitnodigen. Als er sprake is van co-ouderschap dan ook in principe beide ouders uitnodigen, tenzij er redenen zijn om dat niet te doen. Bij gescheiden ouders met omgangsregeling: de ouder bij wie het kind woont moet sowieso gesproken worden, overleg indien nodig hoe de andere ouder ingelicht kan worden en wie dat doet.

Eerst ouders spreken

Ouders hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding (niet het kind), en horen dus als eerst gesproken te worden. Daarnaast verlies je vaak partnerschap met ouders als je buiten hen om of tegen hun wil in (eerst) met hun kind spreekt. Uitzonderingen zijn altijd mogelijk, met name als je primair met kinderen werkt (denk aan school of buitenschoolse opvang) of kinderen zelf vragen of ze met je kunnen praten. Dan is de wens van het kind leidend.

Locatie

Kies een locatie waar je ongestoord kan praten en waar alle gesprekspartners zich veilig kunnen voelen.

Neem de tijd

Kies een geschikt tijdstip voor het gesprek. Zorg dat jij en ouders genoeg tijd hebben (een uur met uitloopmogelijkheid voor een gesprek met ouders)

Nazorg

Bedenk van te voren of het van belang is dat er na afloop van het gesprek iemand moet zijn om kind en/of ouders te steunen of te zorgen voor veiligheid. Check dit in het gesprek.

Tolk nodig?

Als een ouder of kind niet goed Nederlands spreekt, zorg dan dat een tolk aanwezig is (niet het kind zelf of een ander familielid).

Bron NJI.nl 'In gesprek met kind en ouders'

Bijlage 5: Achtergrondinformatie over de rol van de leerling in gesprekken (leeftijdsinvloed)

De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een leerling vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven dit recht zelfs al vanaf 12 jaar.

Toch moet over een melding, als het gaat om een jongere vanaf 12 of 16 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met de ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s).

Leerlingen in de basisschoolleeftijd (4-12jr.) mogen niet zelf beslissen over het verstrekken van gegevens aan derden. Hierover moet het gesprek met de ouders (voogd of verzorgers) gevoerd worden.

Bijlage 6: Achtergrondinformatie over Veilig Thuis

Veilig Thuis is er voor iedereen - kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen - , die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, zowel aan slachtoffers, omstanders als professionals. Veilig Thuis doorbreekt onveilige situaties, zorgt voor afstemming tussen samenwerkingspartners en zet mensen in beweging. Veilig Thuis biedt perspectief op een betere situatie waardoor mensen weer toekomst hebben.

Wettelijke taken

Volgens de wet heeft Veilig Thuis de volgende taken:

- Advies geven
- Meldingen in ontvangst nemen
- Onderzoek doen of er daadwerkelijk sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling
- Zo nodig vervolgstappen in gang zetten in de vorm van overdragen naar vrijwillige hulp, de Raad voor de Kinderbescherming informeren en/of melding doen bij de politie
- Terugkoppelen aan de melder

Werkwijze Veilig Thuis West-Brabant

Slachtoffers, omstanders en professionals kunnen (telefonisch) contact opnemen met Veilig Thuis als zij een vermoeden hebben van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Professionals zijn verplicht te werken met de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis kijkt samen met de beller wat er aan de hand is en wat de beller zelf kan doen. Is dit niet mogelijk of is de situatie te complex of ernstig? Dan kan de beller een melding doen.

Veilig Thuis schat van elke melding die binnenkomt eerst de aard en de ernst van de melding in. Op basis van deze veiligheidsbeoordeling besluiten zij of een vervolg traject door Veilig Thuis nodig is, of dat ze de melding doorsturen naar een lokale hulpverlener, die dan aan de slag gaat met de betrokkenen. Ook kijken ze of er al een hulpverlener betrokken is bij het gezin. Als dat het geval is, kijkt Veilig Thuis, samen met de hulpverlener, of deze de melding mee kan nemen in zijn traject, en of ondersteuning van Veilig Thuis hierbij nodig is.

Waar de belangen van kinderen ten aanzien van hun recht op veiligheid niet parallel lopen met de belangen van volwassenen, laat Veilig Thuis de belangen van kinderen voorgaan.

De melder wordt altijd geïnformeerd over hoe de melding wordt opgepakt. Als de melding leidt tot een vervolg traject door Veilig Thuis, geeft Veilig Thuis altijd aan het eind van het traject een terugkoppeling.

Nota Bene:

- Wanneer je bij Veilig Thuis advies vraagt vinden de gesprekken plaats op basis van anonieme (leerling) gegevens. Het advies wordt geregistreerd op basis van de naam van de adviesvrager en krijgt een kenmerk (vraag hier naar, zodat op een later moment evt. een aanvulling gevraagd kan worden op een eerder gegeven advies). Bij het vragen van advies zet Veilig Thuis zelf geen stappen in de richting van de ouders/leerling of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager.
- Als er bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, moeten ouder gegevens/leerling gegevens worden verstrekt omdat Veilig Thuis anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding.

Bereikbaarheid:

24/7 landelijk nummer 0800-2000

076-5233466 VT West Brabant

Bijlage 7: Hoe beoordeel ik lichamelijk letsel?

In stap 2 van de meldcode (Collegiale consultatie) is de mogelijkheid opgenomen om een deskundige op het gebied van letselduiding te raadplegen. Hiervoor hanteert INOS de volgende richtlijnen:

- Als niet-medisch deskundige, beoordeel je nooit zelfstandig een lichamelijk letsel.
- Alle advies en ondersteuning in geval van zorgen over lichamelijk letsel wordt afgestemd met Veilig Thuis. Veilig Thuis hanteert voor deze afwegingen diverse richtlijnen en beslisstructuren. Daarnaast kan Veilig Thuis gebruik maken van een netwerk op het gebied van Forensisch Medische Expertise (FME).
- Er worden geen foto's gemaakt van lichamelijk letsel, tenzij hiervoor toestemming is verkregen van ouders of Veilig Thuis.
- Kinderen worden niet meegenomen naar (of onderzocht door) een arts of verpleegkundige, tenzij hiervoor toestemming is verkregen van ouders of Veilig Thuis.
- Uitzonderingen op deze richtlijn over medische zorg:
 - o Spoedeisende medische zorg in geval van een ongeval of (ernstige) verwonding.
 - o De (V)SO en SBO-scholen van INOS beschikken over verpleegkundige expertise die voor de eigen leerlingen van die scholen ingezet kan worden in het kader van de regulier zorg die binnen de opdracht van deze scholen valt. Ook hier geldt dat medische inschatting in verband met een vermoeden van Huiselijk Geweld of Kindermishandeling alleen via Veilig Thuis is toegestaan.

Ten slotte: ook hiervoor geldt dat bij voorkeur vooraf toestemming van ouders wordt verkregen. Als dat niet mogelijk is of niet in het belang van de veiligheid van de leerling is, worden ouders hierover achteraf geïnformeerd.